

Jobbet ger unga identitet - extra tungt för dem som blir utan

Övergången mellan att studera och det första fasta jobbet är en känslig fas. Ungdomarna är som eremitkräftor på en strand: De ska byta ut ett snäckskal mot ett annat. Från det trygga, men kanske allt för trånga skalet som studierna representerat, ska de flytta in i ett nytt. På stranden glittrar några snäckor extra skarpt. Företag som tillhör ungdomskulturen och som därför lockar mer än andra: Nokia, Sony Ericsson och Google.

På Googles hemsidor i Norden finns det följande uppmaning, löst översatt till svenska, till de som söker jobb:

”Vad är det du verkligen vill göra? Ditt stora mål i livet, inte bara din femårsplan. På Google har vi en enkel strategi: Vi anställer fantastiska människor och stöder dem i deras strävan att förverkliga sina ambitioner. Vi jobbar hårt här och leker och drömmer här. Googlers är klipska och engagerade människor med olika bakgrund som tillsammans skapar en unik kultur.”

När studenter i hela Europa får frågan om vilket företag de helst av allt arbetar för är det Google som kommer allra högst upp.

- När jag talar med dem som arbetar där är de grymt positiva, säger Anna Dyhre, landschef för Universum Sverige, som tillsammans med liknande systerföretag i Europa varje år frågar tiotusentals studenter om deras framtidsdrömmar.

Bara några få får drömjobbet
Men bara några få får jobb på Google. Inte alla ungdomar vet vad de vill när de är färdiga med skolan. Några väljer att resa ut och upptäcka världen. Tillfälliga jobb blir ett sätt

att skaffa pengar till fritidsintressen.

Andra upplever att de inte får jobb, fast de vill. Arbetslöshet är alltid en belastning, men extra tungt att tackla som ung. Det får också konsekvenser för framtiden. Eftersom man inte arbetat har man inte rätt till arbetslöshetsersättning. Det

/// För ungdomar måste man också se på risken för att arbetslöshet kan äventyra deras möjlighet att någonsin få ett ordentligt jobb ///

kan bli en ond, nedåtgående spiral där risken för utstötning är stor.

- Långtidsarbetslöshet är nedbrytande för alla yrkesaktiva, men för ungdomar måste man också se på risken för att arbetslöshet kan äventyra deras möjlighet att någonsin få ett ordentligt jobb, skriver Isabella Biletta och Mike Eisner i en rapport för EU:s forskningsinstitution Eurofound om ungdomsarbetslösheten, ”Youth and Work”.

De senaste årens goda konjunkturer har gjort att färre ungdomar i Norden är utan jobb. Men vid en konjunktur nedgång är det ungdomarna som drabbas först. Studier har gjorts av de som blivit arbetslösa i tidigare ungdomskullar. De visar att risken att bli fattig är 19 procent för de som är 16-24 år och som blir långtidsarbetslösa, jämfört med 12 procent för de som är 25-64 år, enligt EU-rapporten.

Tudelat Norden

Statistiken delar upp Norden i två delar: Finland och Sverige hör till de länder i Europa som har högst arbetslöshet i åldersgruppen 15-24 år. Den finska siffran var 18,8 procent, medan problemet är ännu större i Sverige, med 21,3 procent. Danmark, Island och Norge, hör till de länder som har lägst ungdomsarbetslöshet, med 7,6, respektive 8,4 och 8,6 procent, enligt OECD-statistik för 2006.

Ambitiösa mål har satts av både Sverige och Finland för att begränsa problemet. I Sverige införs en jobbgaranti för ungdomar mellan 16 och 24 år från och med den 1 december 2007. I Finland är målet att 90 procent av alla ungdomar som inte får jobb ska ha en individuell plan för utbildning eller jobb.

Av:
Björn Lindahl

Den svenska jobbgarantin gäller de som har varit inskrivna under tre månader hos arbetsförmedlingen. Jobbgarantin startar med att ungdomarna får ett intensifierat stöd till att söka jobb. Räcker inte det sätts nya insatser, som praktik eller utbildning, in.

Det finns tre huvudvägar för att angripa ungdomsarbetslösheten:

- Förmå ungdomarna att studera vidare.
- Erbjudna praktik och lärningsplatser
- Subventionera lönerna till ungdomar.

I praktiken används ofta en blandning av åtgärder. Mer ovanligt har det varit att försöka hjälpa ungdomar som vill starta egna företag.

Svag effekt av garanti

Men det är inte lätt att veta vad som hjälper. En liknande garanti som den svenska jobbgarantin infördes av den socialdemokratiska regeringen i Norge 1995, men avskaffade tre år senare när en borgerlig regering fick makten. Ungdomar i åldern 20-24 år som gått arbetslösa i sex månader, skulle garanteras ett jobb, plats på ett arbetsmarknadsprogram eller en studieplats. En genomgång av garantin som gjorts av Institutet för samfunnsforskning och Frischsenteret visar att den norska satsningen under 1995-98 hade små effekter.

- För just gruppen unga långtidsarbetslösa medförde garantin en viss förbättring. Garantin bidrog till att fler deltog i arbetsmarknadsåtgärder och det blev en ökad övergång från arbetslöshet till jobb. Men effekterna var svaga. Garantin gjorde inte heller att fler ungdomar utbildade sig, säger Inéz Hardoy, en av de tre forskarna i studien

”Ungdomsgarantien for 20-24-åringer: Har den satt spor?” En av analyserna visade att de ungdomar som omfattades av garantin hade 5,6 procents större sannolikhet att ha ett jobb efter två år och 4,0 procent efter tre år. För gruppen långtidsarbetslösa var den positiva effekten tio procent.

Risk för passivering

Forskarna pekar på att det också kan medföra risker att införa ungdomsgarantier:

- Att delta på arbetsmarknadsåtgärder kan minska motivationen och intresset för att söka på tillgängliga jobb och mer generellt, att vara yrkesaktiv. Istället för att erbjudandet från arbetsförmedlingarna blir en ingångsport till arbetsmarknaden kan de hålla unga borta från den, säger Inéz Hardoy. Den nya svenska jobbgarantin har också sanktioner mot dem som inte tar emot hjälpen som erbjuds. Den som avvisar en anvisning till jobbgarantin mister rätten till arbetslöshetsersättning. Ogiltig frånvaro och annan misskötsamhet får också konsekvenser.

Flyttvåg till grannländerna

Den stora skillnaden i nivån på ungdomsarbetslösheten har skapat en flyttvåg från Sverige till Danmark och Norge. I Sverige är det 90 000 arbetslösa ungdomar - i Norge var det 8 000 i augusti.

- Jag har tagit hit 9 000 svenska ungdomar som har fått jobb i Norge. Det är mer än vad någon svensk politiker lyckats ordna av ungdomsjobb, säger Anders Eliasson, som blivit inkörsporten på den norska arbetsmarknaden för många svenskar.

För tio år sedan startade han Svenska Föreningen i Oslo. Den har inte bara kontakt med olika arbetsgivare och kan hjäl-

pa till med att skaffa norskt skattekort och andra praktiska problem. Den har också 300 rum som hyrs ut, alla 500 meter från huvudgatan Karl Johan. Anders beskriver de 35 våningarna som ”Big Brother-lägenheter”, där det kan bo 6-20 personer.

Handlar inte bara om pengar

- I Sverige får ungdomarna inte jobb, men pengar. För en

/// Jag har tagit hit 9 000 svenska ungdomar som har fått jobb i Norge. Det är mer än vad någon svensk politiker lyckats ordna ///

20-åring betyder ett jobb mycket för identiteten. Under en konversation kommer förr eller senare frågan upp: ”Vad sysslar du med?”. När man inte kan svara på det sänks självförtroendet.

- Hit kommer det svenska ungdomar som kan ha världens bästa utbildning och CV, men ingen yrkeslivserfarenhet. De är blyga och mesiga men alla får ett jobb här i Norge. Efter några månader kommer de tillbaka och har blivit mer självsäkra. De har kanske fått ring i näsan eller en tatuering. Målet för alla är detsamma: Att jobba i sex månader för att kunna resa till Thailand.

- Efter något år är de tillbaka i Norge igen. Men då är de så coola att de nästan inte vill snacka med mig. Att se den utvecklingen är det som jag tycker är roligt och det som driver mig. Det är viktigt att de får göra den där resan innan de gifter sig och flyttar till radhus, säger Anders Eliasson.